

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ

Мала Н.Т.

Національний університет "Львівська політехніка"

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Неоднакові рівні соціально-економічного розвитку в країнах, локальні конфлікти, неспроможність знайти гідне місце роботи, лояльна імміграційна політика держав – обумовлюють безпрецедентне зростання рівня міграції трудових ресурсів. Посиленню міграційних потоків в Україні притаманні динамічність та непорядкованість.

Короткий аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблематики. Міграційні процеси в Україні досліджуються низкою вітчизняних та зарубіжних науковців. Значний внесок у розроблення цього наукового завдання здійснили К. Баранова, В. Васильченко, А. Гриненко, Г. Біффель, Г. Бояркін, Я. Стрельцова, В. Переведенцев, О. Піскун І. Прибиткова, Ю. Римаренко, О. Хомра, В. Школа та багато інших. Однак, проблема міжнародних міграційних процесів потребує подальшого дослідження та аналізування, оскільки велике значення має визначення соціально-демографічних характеристик мігрантів, оцінка обсягів міграцій, прогнозування напрямків та інтенсивності їх розвитку тощо.

Цілі статті.

- проаналізувати динаміку міграції в Україні на сучасному етапі;
- виявити причини і наслідки міграційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Згідно з даними Департаменту ООН з економічних і соціальних питань, в 2013 році загальна кількість мігрантів у світі становить 232 млн. осіб, це 3,2 % населення Землі. Україна є однією з найбільших донорів робочої сили, тоді як ринок праці самої держави потребує фахівців практично у всіх галузях економіки. Найбільше мігрантів з країн Європи і Середньої Азії є вихідцями з двох країн – України (понад 5 мільйонів) та Казахстану (понад 3 мільйони). Це понад 50% усіх мігрантів країн Європи і Середньої Азії. За даними Міжнародної організації з міграції українські "заробітчани" виступають, здебільшого в якості низько кваліфікованої робочої сили. 46% з них працюють у будівельній сфері, 18% - у сфері домашнього нагляду, по 11 % - в

сільськогосподарському та 9 % у торгівельному секторах, 4% - у промисловості та 4 % - в інших галузях [3]. Населення різних регіонів України неоднаковою мірою залучені у міграційні процеси. Основними міграційними регіонами є Дніпропетровська, Донецька, Київська, Харківська і Одеська області. У цих регіонах інтенсивність міграційних процесів вища за загальнодержавний рівень [4]. Зовнішні міграційні процеси у розрізі областей виражають попит іноземців на проживання в конкретній області, та бажання серед її мешканців покинути Україну. Частка трудових мігрантів з України у відсотковому відношенні до кількості населення – найвища серед інших країн; в Україні відбувається сталий процес зменшення чисельності населення через різке скорочення народжуваності та зростання смертності. Тому утворений у нашому суспільстві демографічний вакуум неминуче заповнюють іммігранти з третіх країн зі стабільним природним приростом населення, які є традиційними постачальниками робочої сили у світі. Але вони – носії інших звичаїв і культурних традицій, іншого менталітету, й через засилля іммігрантів можуть відбуватися незворотні процеси в нашій культурі, у світогляді, в усьому суспільному бутті. Це сприяє формуванню соціально неповного суспільства, і може мати незворотній ефект для держави. Найбільший потік українських трудових мігрантів прямує до Росії (43%), а серед країн ЄС першість тримають – Польща (14%), Італія (13%) і Чеська Республіка (13%).

Майже дві третини усіх мігрантів обрали місцем призначення країни Європи (72 мільйони) та Азії (72 мільйони). Найпопулярнішою серед країн, що прийняли мігрантів, залишаються Сполучені Штати. Загалом тут проживає майже 46 мільйонів осіб, народжених за межами країни. У період між 1990-м та 2013-м роками США прийняли 23 мільйони осіб - це майже мільйон на рік. Росія у цьому списку посіла друге місце, повідомляє інформагенція dra. На її просторах оселилося 11 мільйонів мігрантів. Німеччина стала новою батьківщиною для майже 10 мільйонів мігрантів. Активно приймали мігрантів і Саудівська Аравія (9,1 мільйона), ОАЕ та Великобританія (по 7,8 мільйона). Далі у списку ідуть Франція (7,4 мільйона), Канада (7,3 мільйона), Австралія та Іспанія (обидві прийняли 6,5 мільйонів осіб). Майже 75 відсотків усіх мігрантів у світі - люди працездатного віку, а 48 відсотків - жінки.

У десятці головних міграційних коридорів – Росія – Україна (3,5 млн. мігрантів), Україна – Росія (2,9 млн.), Казахстан – Росія (2,5 млн.) [1].

Також одними із найбільших коридорів є Туреччина-Німеччина, Алжир-Франція. Якщо ж розглядати міграцію в країни ЄС, у тому числі і через Україну, то такий коридор не поступається, а то й переважає в напрямку Мексика - США.

На міграційні процеси впливають ряд чинників: соціально-демографічні (обсяг економічно активного населення, рівень народжуваності, рівень смертності, рівень освіченості тощо), економічні (рівень зайнятості, рівень безробіття, рівень добробуту населення, рівень економічного розвитку країни, рівень інфляції тощо), політичні (нормативно-правова база, обсяги податків і зборів, забезпечення соціального захисту населення, сприяння соціально-культурному розвитку мігрантам тощо).

Більшість науковців розглядають міграційні процеси як прогресивне явище, яке сприяє розвитку суспільства, ліквідації бідності, покращенню фінансових, матеріальних та житлових умов. Підтвердженням є розрахунки Світового банку, згідно з якими, близько 10% зростання грошових переказів з-за кордону зменшує кількість населення, що знаходиться за межею бідності, на 3,5%. Дослідження домогосподарств мігрантів, проведене Національним інститутом проблем міжнародної безпеки, свідчить про значне покращення матеріального становища майже 40% з сімей емігрантів, у 35% воно покращилося певною мірою, тоді як лише 10% таких домогосподарств визначили свій матеріальний стан як такий, що не змінився. Що ж до виробництва, то на кожний долар переказів припадає приріст вітчизняного виробництва у 2 дол. США. Дана залежність іноді пояснюється формулою 'п'яти "Т"', що включає: трансферти, транспорт, туризм, телекомунікації, торгівлю, тобто сфери, розвиток яких прискорюється внаслідок попиту на мігрантів, що, в свою чергу, сприяє розвитку всієї економіки. Варто також підкреслити антициклічний ефект переказів, особливо важливий в умовах світової фінансової кризи. Крім того, приватні трансфери залишаються відносно стабільними навіть в умовах економічного спаду [2].

Негативний вплив міграції виражається у посиленні демографічної кризи. Вона є однією з причин ще більшого скорочення населення України. Проте сьогодні, Україна стала привабливою країною призначення для трудових мігрантів. Статистика свідчить про зростаючу кількість трудових мігрантів з Азії, Близького й Середнього Сходу, Африки, а також громадяни з країн СНД (Росія, Молдова, Узбекистан, Білорусь, Грузія, Вірменія, Азербайджан). Кількість іноземців, які тимчасово працюють за наймом, відповідно до

отриманого роботодавцем дозволу, в Україні з 2008 року збільшується: на 10 – 15 тисяч мігрантів щорічно. Загальна кількість іммігрантів, тобто іноземців, які постійно проживали в Україні, маючи посвідку на постійне проживання, станом на 2012 рік становила 230 891 осіб [3]. Але вони – носії інших звичаїв і культурних традицій, іншого менталітету, й через засилля іммігрантів можуть відбуватися незворотні процеси в нашій культурі, у світогляді тощо. Проте більшість трудових мігрантів прибуває та працює в Україні нелегально.

Висновки. Аналіз характеру міграційних процесів показав, що країни імміграції найбільш зацікавлені у працівниках висококваліфікованої праці, особливо нових і перспективних галузей, які мають практичний досвід роботи, що дозволяє отримати суттєву економію на підготовці спеціалістів. Оскільки це важливий чинник надходження в країну нових технологій, досвіду роботи, перебудови професійної та кваліфікаційної структури зайнятості, швидкого й ефективного пристосування до умов світового ринку.

В Україні посилюються міграційні процеси, тому існує необхідність у державному регулюванні міграції населення з метою усунення негативних наслідків. Також, необхідно заохочувати приплив освічених, кваліфікованих кадрів, які б стали ефективним джерелом доходу і економічного розвитку нашої країни.

1. *Дослідження ООН: США, Росія та ФРН прийняли найбільшу кількість мігрантів [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://europa.newsu.ua/article/17084624_* 2. *Пітюлич М. І. Проблеми трансформації грошових переказів трудових мігрантів у інвестиційні ресурси / М. І. Пітюлич., Т. Ю. Ковач // Науковий вісник НЛТУ України – 2011. – № 21, 3. Міграція в Україні факти і цифри друге видання 2013 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://iom.org.ua/ua/pdf/UKR%20FF_F.pdf.* 4. *Державна служба статистики України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>*